Установа адукацыі
«Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў»

Факультэт інфармацыйна-дакументных камунікацый
Кафедра гісторыка-культурнай спадчыны

УЗГОДНЕНА
Загадчык кафедры
__________Д.В. Герасімёнак
___”__________2022 г.

УЗГОДНЕНА
Дэкан факультэта
______Ю.М. Галкоўская
___”__________2022 г.

ВУЧЭБНА – МЕТАДЫЧНЫ КОМПЛЕКС
ПА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЕ

ГІСТОРЫЯ АРХІТЭКТУРЫ

для спецыяльнасці 1-23 01 12 Музейная справа і ахова гісторыка-культурнай спадчыны (па напрамках)

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Складальнік:
А.А.Трусаў, дацэнт кафедры гісторыка-культурнай спадчыны,
кандыдат гістарычных навук, дацэнт

Разгледжана і рэкамендавана
на пасяджэнні Савета ўніверсітэта 21.06.2022.
пратакол № 12

Складальнік:

Трусаў А.А., дацэнт кафедры гісторыі Беларусі і музеязнаўства УА "Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў", кандыдат гістарычных навук, дацэнт;

Рэцэнзенты:

А.В. Вайцяховіч, загадчык аддзела захавання і выкарыстання археалагічнай спадчыны Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук, дацэнт;

Т.С. Жылінская, загадчык кафедры інфармацыйных тэхналогій у культуры, кандыдат педагічных навук, дацэнт.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Разгледжаны і рэкамендаваны да зацвярджэння:
Кафедрай гісторыка-культурнай спадчыны
(пратакол ад №10 ад 19.05.2022 г.*);*

Саветам факультэта інфармацыйна-дакументных камунікацый
(пратакол ад 2022 г. №)

Змест

1 ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА 4
2 ТЭАРЫТЫЧНЫ РАДЗЕЛ 6
2.1 План-канспект лекцый 6
3 ПРАКТЫЧНЫ РАЗДЗЕЛ 10
3.1 Тэматыка семінарскіх заняткаў 10
3.2 Тэматыка практычных заняткаў 11
4 РАЗДЗЕЛ КАНТРОЛЯ ВЕДАЎ 14
4.1 Заданні для самастойнай работы студэнтаў 14
4.2 Пытанні да заліка 14
5 ДАПАМОЖНЫ РАЗДЗЕЛ 16
5.1 Тэматычны план 16
5.2 Асноўная літаратура 22
5.3 Дадатковая літаратура 22

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

1 ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Праграма дысцыпліны "Гісторыя архітэктуры" дае асновы археалагічных ведаў аб развіцці архітэктуры ў Еўропе, яе асноўных дасягненнях на тэрыторыі Беларусі ад з'яўлення тут першых людзей да канца XX ст.

Асобная ўвага надаецца гісторыі архітэктуры ў Беларусі, яе найбольш вядомым архітэктарам, якія працавалі тут у XVI- XX стст., а таксама даецца падрабязная характарыстыка тых арзітэктурных стыляў, якія існавалі на тэрыторыі Беларусі з XI па XX стст.

Спачатку разглядаецца архітэктура часоў першабытнага грамадства, жыллё і гаспадарчыя будынкі каменнага, бронзавага і жалезнага веку. У праграме разглядаецца гісторыя будаўнічых матэрыялаў, асноўных будаўнічых канструкцый, дзейнасць будаўнічых арцеляў і цэхаў.

У праграме таксама разглядаецца дзейнасць архітэктурных школ XII ст., архітэктура готыкі, рэнесансу, барока, ракако, класіцызма, гістарызма, мадэрна, канструктывізму і неакласіцызму.

Шмат увагі надаецца народнай і садова-паркавай архітэктуры, а таксама беларускаму кавальству.

Дысцыпліна "Гісторыя архітэктуры Беларусі" ўзаемазвязана з такімі дысцыплінамі, як "Гісторыя Беларусі", "Сусветная гісторыя", "Гісторыя матэрыяльнай культуры", "Археалогія".

У працэсе навучання прадугледжана актуалізацыя міжпрадметных сувязей па дысцыплінах "Этнаграфія", "Гісторыя і тэорыя культуры", "Асновы кансервацыі і рэстаўрацыі помнікаў гісторыі і культуры".

Праграма прдугледжвае сістэматызаванае вывучэнне тэарытычна-практычнага матэрыялу, які неабходны студэнтам для лепшага засваення імі дысцыплін спецылізацыі.

Мэта дысцыпліны – падрыхтоўка студэнтаў да самастойнага авалодання асноўнымі метадамі гісторыі архітэктуры, архітэктурнай тэрміналогіяй і асноўнымі тэндэнцыямі горадабудаўніцтва і ўрбаністыкі.

Важнейшымі *задачамі* дысцыпліны з'яўляюцца:

– вызначэнне месца беларускага рэгіёна ў старажытнай гісторыі народаў Цэнтральнай і Усходняй Еўропы;

– асэнсаванне ролі архітэртурных крыніц для вывучэння гістарычнага мінулага насельніцтва;

– раскрыццё сутнасці і паслядоўнасці гістарычнага развіцця беларускай матэрыяльнай культуры ад яе вытокаў да канца XX ст.

У выніку засваення дысцыпліны студэнты павінны *ведаць*:

– метадалагічныя пазіцыі, прынцыпы і метады гісторыі архітэктуры, якія забяспечваюць разуменне заканамернасці станаўлення і развіцця еўрапейскай цывілізацыі на тэрыторыі Беларусі;

– вызначэнне архітэктурных стыляў і ўсіх катэгорый архітэктурных помнікаў;

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

– асноўныя этапы развіцця беларускай матэрыяльнай культуры ў сувязі з еўрапейскай і сусветнай гісторыяй чалавецтва;

– дасягненні ў галіне матэрыяльнай культуры розных этнасаў і народаў, што жылі і зараз жывуць на тэрыторыіБеларусі.

Студэнты павінны *ўмець*:

– ацэньваць стан, тэндэнцыі і перспертывы развіцця сучаснай гісторыі архітэктуры;

– аналізаваць архітэктурныя артэфакты з семіятычнага, аксіялагічнага і цывілізацыйнага пунктаў гледжання;

– аналізаваць ва ўзаемасувязі развіццё архітэктуры, археалогіі, этнаграфіі, гісторыі Беларусі, нумізматыкі і іншых дапаможных гістарычных дысцыплін;

– выкарыстоўваць атрыманыя веды пры апрацоўцы музейных фондаў і фарміраванні адпаведных музейных экспазіцый.

Да эфектыўных педагагічных методык і тэхналогій, якія садзейнічаюць далучэнню студэнтаў да пошуку і выкарыстання ведаў, набыццю вопыту самастойнага вырашэння задач, адносяцца:

– гісторыка-тэматычны падыход;

– тэхналогіі праблемна-модульнага навучання;

– тэхналогіі вычэбна-даследчай дзейнасці;

– камунікатыўныя тэхналогіі (наведанне канкрэтных архітэктурных помнікаў, дыскусіі, агляд адпаведных выставак і музейных экспазіцый і іншыя актыўныя формы і метады);

– метад аналізу канкрэтных сітуацый.

Для кіравання вучэбным працэсам і арганізацыі кантрольна-ацэначнай дзейнасці выкладчыкам рэкамендуецца выкарыстоўваць рэйтынгавыя, крэдытна-модульныя сістэмы ацэнкі вучэбнай і даследчай дзейнасці студэнтаў, варыятыўныя мадэлі кіруемай самастойнай працы, вучэбна-метадычныя комплексы. У практыку правядзення семінарскіх заняткаў мэтазгодна ўкараняць методыкі актыўнага навучання, дыскусійныя формы і экскурсіі.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

2. ТЭАРЫТЫЧНЫ РАДЗЕЛ

2.1. План-канспект лекцый

Уводзіны

Прадмет, мэты і задачы вучэбнай дысцыпліны. Змест асноўных раздзелаў тэматычнага плану. Сувязь прадмета з іншымі дысцыплінамі гуманітарнага цыкла. Асноўныя тэрміны і вызначэнні. Агляд літаратуры па дысцыпліне.

Раздзел І.Архітэктура першабытнага ладу. Будаўнічая тэхніка

Тэма 1. Архітэктура часоў першабытнага ладу

Збудаванні эпохі палеаліта і іх характарыстыка. Наземныя і паўзямлянкавыя жытлы ў часы мезаліту. Каротка-і доўгачасовыя стаянкі. Формы і віды пабудоў. Змена ў архітэктуры насельнікаў Беларусі ў неаліце. Характарыстыка жытлаў плямёнаў верхнядняпроўскай і днепра-данецкай культур. Жылыя будынкі жыхароў Панямоння і Паўночнай Беларусі. Крэмнездабыўчыя шахты-капальні ў Ваўкавыскім раёне. Змены ў знешнім аблічча і інтэр’ерах жытлаў бронзавага веку. Жытлы славян і балтаў. Печы-домніцы. Паганскія капішчы. Розныя тыпы курганоў.

Тэма 2. Будаўнічыя матэрыялы, тэхніка муроўкі

Гісторыя будаўнічых матэрыялаў. З’яўленне цэглы, плітак падлогі і керамічнай дахоўкі на Беларусі. Іх класіфікацыя і развіццё. Плінфа і цэгла-пальчаткі. Вытворчасць вапны. З’яўленне цамянкі. Выкарыстанне каменя ў будаўніцтве. Дрэва як асноўны будаўнічы матэрыял. Выкарыстанне свінца, медзі і жалеза. Вытворчасць бляхі. Чугун і чугуннае ліццё. Ваконнае шкло і яго эвалюцыя. З’яўленне цамента. Асноўныя тыпы каменных, цагляных і мяшаных муровак XII – XIX стст. Розныя тыпы структурных арнаментаў.

Тэма 3. Асноўныя будаўнічыя канструкцыі

Гісторыя і эвалюцыя каменных падмуркаў, сценаў, скляпенняў на працягу XI – XVIII стст., а таксама эвалюцыя падлогі і даху. Дзверы, вокны, балконы і дахі. Флюгеры (ветранкі).

Асноўныя віды гатычных скляпенняў. Будаўнічыя канструкцыі замкаў-кастэляў. Тэхналогія будаўніцтва бастыённых замкаў і абарончых умацаванняў беларускіх гарадоў. З’яўленне бетона і жалезабетона. Гісторыя кафлянай печы як асноўнай часткі інтэр’ера жылых памяшканняў.

Тэма 4. Будаўнічая арцель

Узнікненне будаўнічых арцелей у Беларусі ў XII ст. і іх структура. Узнікненне будаўнічых цэхаў у беларускіх гарадах. Рыштунак беларускага дойліда і гісторыя рыштаванняў.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Тэхналогія вырабу кафлі. Гаршковая, кратавая і каробковая кафля. Цяслярскія прылады працы. Асноўныя віды мацавання драўляных канструкцый. Гісторыя рыдлёўкі. Спецыфіка працы грабароў. Выкарыстанне працы беларускіх будаўнікоў у Расійскай імперыі і СССР.

Раздзел II. Архітэктура X – XVIII стст.

Тэма 5. Беларуская архітэктура ў X – XII стст.

Абаронная архітэктура. Сістэмы ўмацавання славянскіх гарадзішчаў. Капішчы, жылыя і гаспадарчыя будынкі. Планіроўка гарадоў. Будаўніцтва Полацкай Сафіі. Полацкая, Віцебская і Гродзенская архітэктурныя школы XII ст. Характарыстыка дзядзінца і пасада. Вакольны горад. Курганы і курганныя некропалі.

Асноўныя віды вясковых паселішчаў у X – XII ст. З'яўленне першых дарог. Водны шлях з "варагаў у грэкі". Волакі.

Тэма 6. Гатычная архітэктура XIII–XVI стст.

Узнікненне вежаў-данжонаў на Беларусі. Камянецкая вежа, яе гісторыя і структура. Замкі-кастэлі. Лідскі і Крэўскі замкі. Новыя тыпы каменных замкаў. Замак Вітаўта ў Гродна. Мірскі замак. Абарончая (інкастэліраваныя) храмы. Цэрквы ў Сынковічах і Мураванцы.Першыя касцёлы на Беларусі. Гатычныя касцёлы ў Селюбе, Ішкальдзі і Гнёзна.

Тэма 7. Архітэктура Рэнесансу

З'яўленне бастыённых умацаванняў на Беларусі. Бастыённыя замкі ў Нясвіжы і Заслаўі. Кальвінскі збор – новы тып хрысціянскага храма. Зборы ў Койданаве, Смаргоні і Кухцічах. Новыя будаўнічыя матэрыялы і тэхналогіі.

Замкі ў Любчы і Гальшанах. Замак "Белы Ковель" у Смальянах. Дом-крэпасць у Гайцюніўках.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Тэма 8. Беларускія ратушы, сінагогі і мячэці

З'яўленне ратуш на Беларусі ў XIV – XVII стст. Ратушы ў Нясвіжы, Віцебску, Мінску, Магілёве і Шклове. Каменныя і драўляныя сінагогі. Абарончая сінагога ў Быхаве. Драўляныя беларускія мячэці. Мізары – мусульманскія могілкі. Каменная мячэць у Мінску. Мячэці ў Іўі і Навагрудку.

Тэма 9. Архітэктура барока і ракако

Тры стадыі барочнай архітэктуры на Беларусі (ранняе, сталае, позняе барока). Нясвіжскі фарны касцёл – першы помнік барока ў Рэчы Паспалітай. Змены ў планіроўцы беларускіх гарадоў. Каталіцкія і ўніяцкія кляштары, праваслаўныя манастыры. Касцёл св. Андрэя ў Слоніме – помнік архітэктуры позняга барока з элементамі ракако.

Раздзел III. Архітэктура XIX–XX стст.

Тэма 10. Класіцызм на Беларусі

Асноўныя змены ў планіроўцы беларускіх гарадоў пад уплывам “рускага класіцызму” канца XVIII ст. Перабудова Гомеля і Чачэрска. Знішчэнне гістарычных цэнтраў Бабруйска і Брэста. Вясковыя паркі і сядзібы. Сядзіба Агінскіх у Залессі. Ампір на Беларусі. Бабруйская і Брэсцкая крэпасці. Паштовыя станцыі. Новыя віды дарог: тракты і шаша.

Тэма 11. Гістарызм і неастылі

Помнікі несапраўднай готыкі канца XVIII-першай паловы XIX стагоддзяў. Палац князя Пацёмкіна ў Крычаве. Палац Пуслоўскіх у Косаве. Неагатычныя і неараманскія храмы канца XIX – пачатку XX ст. Чырвоны касцёл у Мінску. Псеўдарускі і псеўдавізантыйскі стылі. Храмы-“мураўёўкі” на Беларусі.

Тэма 12. Архітэктура мадэрна

Новыя тыпы грамадскіх і прамысловых будынкаў. Архітэктура банкаў і чыгуначных вакзалаў. Губернскія тэатры. Прамысловая архітэктура. Будынкі фабрык, заводаў і электрастанцый. Жылая забудова беларускіх гарадоў у стылі мадэрн. Гатэль “Еўропа” ў Мінску.

Тэма 13. Архітэктура канструктывізму

Узнікненне новага стылю ў Еўропе і ЗША. Спецыфіка савецкага канструктывізму. Новыя тыпы будынкаў: дамы-камуны, дамы Саветаў, фабрыкі-кухні. Помнікі канструктывізму ў БССР. Перабудова Мінска і з’яўленне новага гарадскога цэнтра. Дом Урада. Перабудова гістарычнага цэнтра горада Магілёва. Помнікі канструктывізму Заходняй Беларусі. Жылая забудова Гродна і Брэста. Культавыя будынкі.

Тэма 14. Архітэктура неакласіцызму

Таталітарная архітэктура Еўропы. Узнікненне новага стылю ў СССР напрыканцы 30-х гадоў XX ст. Разбурэнне помнікаў архітэктуры Беларусі ў часы другой сусветнай вайны. Перабудова гістарычнага цэнтра Мінска. Архітэктура Сталінскага праспекта. Стварэнне плошчы Перамогі. Будынкі Галоўнага паштамта, ГУМа і Палаца прафсаюзаў.

Тэма 15. Архітэктура другой паловы XX – пачатку XXI стагоддзяў

Змены ў савецкай архітэктуры ў 60-я – 80-я гг. XXст. Узнікненне першых мікрараёнаў. Новыя будаўнічыя матэрыялы і канструкцыі. Тыповая

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

забудова беларускіх гарадоў. Цагляныя дамы з сілікатнай цэглы. Домабудаўнічыя камбінаты. Будаўніцтва метрапалітэна. Палац рэспублікі. Новая транспартная архітэктура. Аўтавакзалы і аэропорты. Адраджэнне культавага будаўніцтва ў часы незалежнай Беларусі.

Тэма 16. Мемарыяльныя помнікі Беларусі

Мемарыяльныя помнікі часоў Расійскай імперыі. Малыя архітэктурныя формы і капліцы з нагоды адмены прыгоннага права, 100-я угодкі вайны 1812 года, надмагіллі рускіх і нямецкіх салдат часоў Першай сусветнай вайны. Савецкія мемарыялы на тэрыторыі Беларусі. Брэсцкая крэпасць і Хатынскі мемарыял.

Тэма 17. Архітэктура XX ст. Народная архітэктура

Драўляная забудова беларускіх гарадоў і вёсак. Асноўныя тыпы жылых і гаспадарчых будынкаў. Беларускія вадзяныя млыны і ветракі. Малыя архітэктурныя формы. Драўляная сакральная архітэктура Беларусі. Стварэнне музея-скансена пад адкрытым небам у ваколіцах Мінска.

Тэма 18. Садова-паркавая архітэктура

Садова-паркавая архітэктура Еўропы ў XVI – XVIII стст. Першыя паркі на Беларусі. Радзівілаўскі парк “Альба” ў Нясвіжы. Паркі эпохі рамантызму і класіцыызму. Пейзажныя паркі Беларусі. Садова-паркавая архітэктура. Гарадскія паркі, скверы і бульвары. Новыя тыпы паркаў у БССР. Паркі Мінска, Гомеля і Гродна.

Тэма 19. Беларускае кавальства і архітэктура

Выкарыстанне метала і металічных канструкцый у манументальнай архітэктуры XI – XVIII стст. Гісторыя цвікоў, замкоў і ключоў. Дзвярныя ручкі і клямкі. Выкарыстанне металу пры пакрыцці дахаў. Чыгуннае ліццё ў архітэктуры XVIII – XX стст.

Тэма 20. Вядомыя беларускія дойліды

Першы беларускі дойлід – манах Іаан – стваральнік новага тыпу праваслаўнага храма. Таямніца стваральніка гродзенскай архітэктурнай школы. Узнікненне прафесійных архітэктараў у XVI ст. Падрыхтоўка мясцовых архітэктараў на базе іезуіцкіх калегіумаў. Вядомыя замежныя архітэктары Італіі, Галандыі, Саксоніі і іншых краін, якія працавалі на Беларусі. Працы рускіх архітэктараў і рэстаўратараў на Беларусі ў канцы XVIII – пачатку XX стагоддзяў. Стварэнне нацыянальнай архітэктурнай школы ў канцы XIX – пачатку XX стагоддзяў. Вядомыя беларускія архітэктары ў БССР і Рэспубліцы Беларусь.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

3. ПРАКТЫЧНЫ РАЗДЗЕЛ

3.1 Тэматыка семінарскіх заняткаў

Семінар 1. Беларускія замкі

1. Замкі-кастэлі XIV ст. (Лідскі і Крэўскі замкі)
2. Беларускія замкі XV – першай паловы XVI стагоддзяў
3. Беларускія бастыённыя замкі канца XVI – XVIII стагоддзяў

Літаратура:

1. Ткачоў, М.А. Замкі Беларусі / Ткачоў М.А. – Мінск, 1977
2. Ткачоў, М.А. Замкі і людзі / Ткачоў М.А. – Мінск, 1992

Семінар 2. Народная архітэктура.

1. Гарадская драўляная забудова
2. Забудова беларускага мястэчка
3. Забудова беларускай вёскі
4. Сакральная драўляная архітэктура

Літаратура:

1. Архітэктура Беларусі: нарысы эвалюцыі ва ўсходнеславянскім і еўрапейскім кантэксце. У 4 т.; Т. 4, кн. 1. Беларускае народнае дойлідства / А.І. Лакотка. – Мінск : Беларуская навука, 2008. – 495 с.

Семінар 3. Сядзібы эпохі класіцызму.

1. Асноўныя тыпы беларускіх шляхецкіх сядзіб
2. Беларускія сядзібна-паркавыя комплексы
3. Прамысловая вясковая архітэктура. Бровары, млыны, ветракі.

Літаратура:

1. Архітэктура Беларусі: Нарысы эвалюцыі ва ўсходнеславянскім і еўрапейскім кантэксце. У 4 т.; Т. 3, кн. 1. Другая палова XVIII- першая палова XIX стагоддзяў / А.І. Лакотка [і інш.] – Мінск : Беларуская навука, 2007. – 502 с.

Семінар 4. Архітэктура другой паловы XIX – пачатку XX стагоддзяў.

1. Архітэктура гістарызму і эклектыкі
2. Помнікі неагатычнага стылю
3. Архітэктура неараманскага стылю
4. Архітэктура псеўдарускага і псеўдавізантыйскага стылю

Літаратура:

1. Архітэктура Беларусі: Нарысы эвалюцыі ва ўсходнеславянскім і еўрапейскім кантэксце. У 4 т.; Т. 3, кн. 2. Другая палова XIX- пачатак XX стагоддзяў / А.І. Лакотка [і інш.] – Мінск: Беларуская навука, 2007. – 549 с.

Семінар 5. Архітэктура эпохі канструктывізму і неакласіцызму.

1. Дзейнасць Іосіфа Лангбарда ў Мінску.
2. Дамы-камуны ў Гомелі і Магілёве.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

3. Адбудова беларускіх гарадоў у 1945 – 1958 гадах.

Літаратура:

1. Беларусы ў 8 т. Т. 2. Дойлідства /А.І. Лакотка. – Мінск : Тэхналогія, 1997.

Семінар 6. Сучасная беларуская архітэктура.

1. Індывідуальная і масавая забудова беларускіх гарадоў у 70-х – 90-х гадах XX ст.
2. Новая транспартная архітэктура. Аўтавакзалы, аэрапорты, метро і чыгуначныя вакзалы.
3. Адраджэнне культавага дойлідства Беларусі.

Літаратура:

1. Архітэктура Беларусі: Нарысы эвалюцыі ва ўсходнеславянскім і еўрапейскім кантэксце. У 4 т.; Т. 4, кн. 2. Архітэктура XX – пачатку XXI стагоддзяў / А.І. Лакотка [і інш.] – Мінск Беларуская навука, 2009. – 790 с.

3.2. Тэматыка практычных заняткаў

Тэма 1. Гісторыя будаўнічых матэрыялаў. Асноўныя сістэмы каменных муровак.

Заняткі адбываюцца ў 403 аўдыторыі, дзе ёсць выстава будаўнічых матэрыялаў **XI – XX стст.**

Заданне:Расказаць пра гісторыю беларускай цэглы

1. Расказаць пра гісторыю дахоўкі
2. Расказаць пра гісторыю плітак падлогі
3. Вызначыць асноўныя тыпы каменных муровак

Тэма 2. Гісторыя будаўнічых канструкцый.

Заняткі адбываюцца ў 403 аўдыторыі.

Заданне: Напісаць рэфераты на наступныя тэмы і агучыць іх на занятках:

1. Гісторыя канструкцый сцен і падмуркаў
2. Гісторыя дзвярэй і вакон
3. Гісторыя балконаў, вітражоў і дымнікаў
4. Асноўныя канструкцыі дахаў

Літаратура:

1. Трусаў, А.А. Манументальнае дойлідства Беларусі XI – XVIII ст. Гісторыя будаўнічай тэхнікі / А.А. Трусаў. – Мінск, 2001

Тэма 3. Архітэктура Беларусі XI – XII стст.

Адбываецца прагляд слайдаў з выявамі помнікаў архітэктуры XI – XII стст.

Заданні: Напісаць і агучыць рэфераты з іх электроннай прэзентацыяй на тэмы:

1. Полацкая Сафія

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

2. Спаса-Прэабражэнская царква Ефрасіньеўскага манастыра ў Полацку
3. Барысаглебская (Каложскя) царква ў Гродна
4. Віцебская Дабравешчанская царква

Літаратура:

1. Архітэктура Беларусі: Нарысы эвалюцыі ва ўсходнеславянскім і еўрапейскім кантэксце. У 4 т. Т. 1. IX – XIV ст. / А.І. Лакотка [і інш.] – Мінск : Беларуская навука, 2005. – 394 с.

Тэма 4. Фрэскі і зграфіта.

Студэнты наведваюць мінскія храмы з фрэскавым роспісам XVII – XIX стст., а менавіта: Петрапаўлаўская царква на Нямізе і каталіцкі катэдральны касцёл і потым пішуць эссе на тэму іх роспісаў.

Заданні: Напісаць і агучыць рэфераты з іх электроннай прэзентацыяй на тэмы:

1. Полацкія фрэскі XI – XII стст.
2. Зграфіта на Беларусі. Брыгіцкі касцёл у Гродна.

Літаратура:

Кулагін А.М. Праваслаўныя храмы на Беларусі: энцыклапедычны даведнік. – Мінск: БелЭН, 2007

Кулагін А.М. Каталіцкія храмы на Беларусі: энцыклапедычны даведнік. – Мінск: БелЭН, 2007

Тэма 5. Шэдэўры беларускай готыкі.

Адбываецца прагляд слайдаў з выявамі помнікаў архітэктуры XIV – XVI стст.

Заданні: Напісаць і агучыць рэфераты з іх электроннай прэзентацыяй на тэмы:

1. Лідскі замак
2. Камянецкая вежа
3. Крэўскі замак
4. Касцёл у в. Ішкальдзь
5. Мірскі замак
6. Абарончыя беларускія храмы

Літаратура:

1. Трусаў, А.А. Старонкі мураванай кнігі: Манументальная архітэктура эпозі феадалізму і капіталізму / А.А. Трусаў. – Мінск, 1990.

Тэма 6. Ратушы, сінагогі і мячэці.

Адбываецца прагляд слайдаў з выявамі беларускіх ратушаў, сінагог імячэцяў. Студэнты самастойна аглядаюць будынак адноўленай Мінскай ратушы і робяць гістарычнае эссэ пра гэты помнік дойлідства.

Заданні: Напісаць і агучыць рэфераты з іх электроннай прэзентацыяй на тэмы:

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

1. Віцебская ратуша
2. Магілёўская ратуша
3. Сінагога ў Слоніме
4. Сінагога ў Гродне
5. Мячэць у Іўі
6. Мінскія мячэці

Літаратура:

1. Архітэктура Беларусі: Нарысы эвалюцыі ва ўсходнеславянскім і еўрапейскім кантэксце. У 4 т. ; Т. 2. XV – XVIII ст. / А.І. Лакотка [і інш.] – Мінск: Беларуская навука. – 2006. – 626 с.

2. Т. 3., кн. 1. Другая палова XVIII – першая XIX ст. / А.І. Лакотка [і інш.] – Мінск: Беларуская навука. – 2007. – 502 с.

3. Т. 3., кн. 2. Другая палова XIX – XX ст. / А.І. Лакотка [і інш.] – Мінск: Беларуская навука. – 2007. – 549 с.

4. Т. 4., кн. 1. Беларускае народнае дойлідства / А.І. Лакотка [і інш.] – Мінск: Беларуская навука. – 2008. – 495 с.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

4.РАЗДЗЕЛ КАНТРОЛЯ ВЕДАЎ

4.1. Заданні для самастойнай работы студэнтаў

Агульная тэма с/р “Беларускія могілкі”

На яе выкананне выдзелены 48 гадзін.

У пачатку заняткаў кожны студэнт атрымлівае індывідуальнае заданне даследаваць у якасці архітэктурна-мемарыяльнага комплекса старыя могілкі ў той мясцовасці, дзе ён жыве.

План выканання работы.

Азнаямленне з аб’ектам даследавання і яго фотафіксацыя – 8 гадзін

Праца з літаратурай і мясцовымі краязнаўцамі, крыніцамі і мясцовымі музейнымі фондамі – 10 гадзін

Апытанне мясцовых старажылаў і краязнаўцаў – 6 гадзін

Абследаванне і вывучэнне асобных архітэктурных помнікаў і малых архітэктурных формаў на тэрыторыі могілак: Будынкі храмаў і капліц, агароджы і брамы, найбольш цікавыя надмагіллі – 10 гадзін

Напісанне рэферата і выраб ілюстрацый – 14 гадзін

4.2. Пытанні да заліка

1. Асноўная архітэктурная тэрміналогія.
2. Гандлёвыя рады XIX ст. у Беларусі.
3. Архітэктура беларускага мадэрна.
4. Вежы-данжоны на тэрыторыі Беларусі.
5. Гродзенская архітэктурная школа XII ст.
6. Асноўныя будаўнічыя канструкцыі беларускага мураванага дойлідства. Падмуркі і сцены.
7. Беларускія бастыённыя замкі XVI–XVII ст.
8. Архітэктура Рэнесансу на тэрыторыі Беларусі.
9. Мячэці ў Беларусі.
10. Класіцызм у Беларусі.
11. Мемарыяльныя помікі Беларусі.
12. Асноўныя будаўнічыя канструкцыі беларускага мураванага дойлідства. Дзверы, вокны і балконы.
13. Менскі храм канца XI – пачатку XII ст. Тураўскі храм XII – пачатку XIII ст.
14. Дахоўка натэрыторыі Беларусі.
15. Беларускае народнае грамадзянскае дойлідства.
16. Гісторыя беларускай цэглы.
17. "Верхні горад" – гісторыка-архітэктурны ансамбль г. Мінска.
18. Рыштунак беларускага дойліда.
19. Полацкая Сафія – унікальны помнік беларускай архітэктуры.
20. Гістарызм і неастылі на тэрыторыі Беларусі.
21. Барока ў Беларусі.
22. Беларускія кальвінскія зборы.
23. Канструктывізм у Беларусі.

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУКИ

24. Беларускія гатычныя замкі XV – першай паловы XVI ст.
25. Беларуская савецкая архітэктура.
26. Беларускія ратушы.
27. Асноўныя тыпы муровак у Беларусі.
28. Старажытныя беларускія могілкі.
29. Планіроўка беларускіх гарадоў у XV–XX ст.
30. Садова-паркавая архітэктура XIX–XX ст. у Беларусі.
31. Асноўныя будаўнічыя канструкцыі беларускага мураванага дойлідства. Падлогі і дахі.
32. Будаўнічая арцель. Арганізацыя будаўнічага працэса.
33. Полацкая архітэктурная школа XII ст.
34. Вядомыя беларускія дойліды.
35. Фрэскі і з графіта ў беларускіх помніках архітэктуры.
36. Беларускія абарончыя храмы XV–XVII ст.
37. Пліткі падлогі вядомыя на тэрыторыі Беларусі.
38. Віцебская архітэктурная школа XII ст.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

5. ДАПАМОЖНЫ РАЗДЗЕЛ
5.1. Тэматычны план

Назва тэм і раздзелаў	Колькасць гадзін				
	Усяго	Лекцыі	Практычныя заняткі	Семінарскія заняткі	СРС
Уводзіны. Асноўныя тэрміны і вызначэнні	2	2			
Тэма 1. Архітэктура часоў першабытнага ладую. Збудаванні эпозі палеаліта, мезаліта і неаліта. Жыллё і гаспадарчыя будынкі бронзавага і жалезнага веку.	2	2			
Тэма 2. Будаўнічыя матэрыялы, тэхніка муроўкі. Гісторыя будаўнічых матэрыялаў. З'яўленне цэглы, плітак падлогі і керамічнай дахоўкі на Беларусі. Іх класіфікацыя і развіццё. Асноўныя тыпы каменных, цагляных і мяшаных муровак XII – XIX стст.	4	2		2	
Тэма 3. Асноўныя будаўнічныя канструкцыі. Гісторыя і эвалюцыя каменных падмуркаў, сценаў, скляпенняў на працягу XI – XVIII стст., а таксама эвалюцыя падлогі і даху. Дзверы, вокны, балконы і дахі.	2	2			
Тэма 4. Будаўнічая арцель. Узнікненне будаўнічых арцелей у Беларусі ў XII ст. і іх структура. Узнікненне будаўнічых цэхаў у беларускіх гарадах. Рыштунак беларускага дойліда і гісторыя рыштаванняў.	2	2 2			
Тэма 5. Беларуская архітэктура ў X – XI стст. Абаронная архітэктура. Сістэмы	2	2			

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

ўмацавання славянскіх гарадзішчаў. Капішчы, жылыя і гаспадарчыя будынкі. Планіроўка гарадоў. Будаўніцтва Полацкай Сафіі.					
Тэма 6. Полацкая і Віцебская архітэктурныя школы XII ст. Узнікненне полацкага дойлідства. Храмы Бельчыцкага і Спаса-Ефрасіньеўскага манастыроў. Храм на дзядзінцы і пасадскія цэрквы. Палац полацкіх князей. Віцебская царква Звеставання і Барысаглебская царква ў Навагрудку. Спроба будаўніцтва каменнага храма ў Менску.	2			2	
Тэма 7. Гродзенская архітэктурная школа XII ст. “Ніжняя” царква на гродзенскім дзядзінцы. Каложская (Барысаглебская) царква. Прачысценская царква на пасадзе. Княжацкі палац і Каменныя абарончыя сцены. Спробы будаўніцтва каменнага храма ў Ваўкавыску. Тураўскі храм.	4	2			2
Тэма 8. Ранняя готыка (XIII – XVстст.) Узнікненне вежаў-данжонаў на Беларусі. Камянецкая вежа, яе гісторыя і структура. Замкі-кастэлі. Лідскі і Крэўскі замкі. Гісторыя, вывучэнне і будаўніцтва.	4	2		2	
Тэма 9. Позняя беларуская готыка (XV – першая палова XVI стагоддзяў) Новыя тыпы каменных замкаў. Замак Вітаўта ў Гродна. Мірскі замак. Абарончыя (інкастэліраваныя) храмы. Цэрквы ў Сынковічах і Мураванцы.	4	2			2
Тэма 10. Архітэктура Рэнесансу. З’яўленне бастыённых умацаванняў на Беларусі. Бастыённыя замкі ў Нясвіжы і	2	2			

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Заслаўі. Кальвінскі збор – новы тып хрысціянскага храма. Зборы ў Койданаве, Смаргоні і Кухцічах. Новыя будаўнічыя матэрыялы і тэхналогіі.					
Тэма 11. Беларускія ратушы, сінагогі і мячэці. З'яўленне ратуш на Беларусі ў XIV – XVII стст. Ратушы ў Нясвіжы, Віцебску, Мінску, Магілёве і Шклове. Каменныя і драўляныя сінагогі. Абарончая сінагога ў Быхаве. Драўляныя беларускія мячэці. Мізары – мусульманскія могілкі. Каменная мячэць у Мінску. Мячэці ў Іўі і Навагрудку.	4	2		2	
Тэма 12. Архітэктура барока і ракако. Тры стадыі барочнай архітэктуры на Беларусі (ранняе, сталае, позняе барока). Нясвіжскі фарны касцёл – першы помнік барока ў Рэчы Паспалітай. Змены ў планіроўцы беларускіх гарадоў. Каталіцкія і ўніяцкія кляштары, праваслаўныя манастыры. Касцёл св. Андрэя ў Слоніме – помнік архітэктуры позняга барока з элементамі ракако.	4	2		2	
Тэма 13. Класіцызм на Беларусі. Асноўныя змены ў планіроўцы беларускіх гарадоў пад уплывам "рускага" класіцызму" канца XVIII ст. Перабудова Гомеля і Чачэрска. Знішчэнне гістарычных цэнтраў Бабруйска і Брэста. Вясковыя паркі і сядзібы. Сядзіба Агінскіх у Залессі.	2	2			
Тэма 14. Гістарызм і неастылі. Помнікі несапраўднай готыкі канца XVIII- першай паловы XIX стагоддзяў. Палац князя Пацёмкіна ў Крычаве. Палац Пуслоўскіх у Косаве. Неагатычныя і неараманскія храмы канца XIX – пачатку XX ст. Чырвоны	2	2			

РЭПАЗІТОРЫЙ БГУКІ

касцёл у Мінску. Псеўдарускі і псеўдавізантыйскі стылі. Храмы-“мураўёўкі” на Беларусі.					
Тэма 15. Мемарыяльныя помнікі Беларусі. Мемарыяльныя помнікі часоў Расійскай імперыі. Малыя архітэктурныя формы і капліцы з нагоды адмены прыгоннага права, 100-я угодкі вайны 1812 года, надмагіллі рускіх і нямецкіх салдат часоў Першай сусветнай вайны. Савецкія мемарыялы на тэрыторыі Беларусі. Брэсцкая крэпасць і Хатынскі мемарыял.	4	2		2	
Тэма 16. Архітэктура мадэрну. Новыя тыпы грамадскіх і прамысловых будынкаў. Архітэктура банкаў і чыгуначных вакзалаў. Губернскія тэатры. Прамысловая архітэктура. Будынкі фабрык, заводаў і электрастанцый. Жылая забудова беларускіх гарадоў у стылі мадэрн. Гатэль “Еўропа” ў Мінску.	2	2			
Тэма 17. Архітэктура канструктывізму. Узнікненне новага стылю ў Еўропе і ЗША. Спецыфіка савецкага канструктывізму. Новыя тыпы будынкаў: дамы-камуны, дамы Саветаў, фабрыкі-кухні. Помнікі канструктывізму ў БССР. Перабудова Мінска і з’яўленне новага гарадскога цэнтра. Дом Урада. Перабудова гістарычнага цэнтра горада Магілёва. Помнікі канструктывізму Заходняй Беларусі. Жылая забудова Гродна і Брэста.	2	2			
Тэма 18. Архітэктура неакласіцызму. Таталітарная архітэктура Еўропы. Узнікненне новага стылю ў СССР напрыканцы 30-х гадоў XX ст.	2	2			

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Разбурэнне помнікаў архітэктуры Беларусі ў часы другой сусветнай вайны. Пперабудова гістарычнага цэнтра Мінска. Архітэктура Сталінскага праспекта. Стварэнне плошчы Перамогі. Будынкі Галоўнага паштамта, ГУМа і Палаца прфсаюзаў.					
Тэма 19. Архітэктура другой паловы ХХ – пачатку ХХІ стагоддзяў. Змены ў савецкай архітэктуры ў 60-я – 80-я гг. ХХст. Узнікненне першых мікрараёнаў. Новыя будаўнічыя матэрыялы і канструкцыі. Тыповая забудова беларускіх гарадоў. Цагляныя дамы з сілікатнай цэглы. Домабудаўнічыя камбінаты. Будаўніцтва метрапалітэна. Палац рэспублікі. Новая транспартная архітэктура. Аўтавакзалы і аэрапорты. Адраджэнне культавага будаўніцтва ў часы незалежнай Беларусі.	2	2			
Тэма 20. Архітэктура ХХ ст. Народная архітэктура. Драўляная забудова беларускіх гарадоў і вёсак. Асноўныя тыпы жылых і гаспадарчых будынкаў. Беларускія вадзяныя млыны і ветракі. Малыя архітэктурныя формы. Драўляная сакральная архітэктура Беларусі. Стварэнне музея-скансена пад адкрытым небам у ваколіцах Мінска.	4	2		2	
Тэма 21. Садова-паркавая архітэктура. Садова-паркавая архітэктура Еўропы ў XVI – XVIII стст. Першыя паркі на Беларусі. Радзівілаўскі парк “Альба” ў Нясвіжы. Паркі эпохі рамантызму і класіцыызму. Пейзажныя паркі Беларусі. Садова-паркавая архітэктура. Гарадскія паркі, скверы і бульвары. Новыя тыпы паркаў у БССР. Паркі Мінска, Гомеля і Гродна.	4	2		2	

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Тэма 22. Беларускае кавальства і архітэктура. Выкарыстанне метала і металічных канструкцый у манументальнай архітэктуры XI – XVIII стст. Гісторыя цвікоў, замкоў і ключоў. Дзвярныя ручкі і клямкі. Выкарыстанне металу пры пакрыцці дахаў. Чыгуннае ліццё ў архітэктуры XVIII – XX стст.	2			2	
Тэма 23. Вядомыя беларускія дойліды. Першы беларускі дойлід – манах Іаан – стваральнік новага тыпу праваслаўнага храма. Таямніца стваральніка гродзенскай архітэктурнай школы. Узнікненне прафесійных архітэктараў у XVI ст. Падрыхтоўка мясцовых архітэктараў на базе іезуіцкіх калегіумаў. Вядомыя замежныя архітэктары Італіі, Галандыі, Саксоніі і іншых краін на Беларусі. Працы рускіх архітэктараў і рэстаўратараў на Беларусі ў канцы XVIII – пачатку XX стагоддзяў. Стварэнне нацыянальнай архітэктурнай школы ў канцы XIX – пачатку XX стагоддзяў. Вядомыя беларускія архітэктары ў БССР і Рэспубліцы Беларусь.	2			2	
Разам:	58	36		22	

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

Літаратура

Асноўная

1. Габрусь, Т. В. Драўлянае хрысціянскае храмабудаўніцтва Беларусі / Т. В. Габрусь. - Мінск : Беларуская навука, 2020. - 316, [2] с. : іл., фат.

2. Локотко, А. И. Архитектура национальная и архитектура фрактальная. К проблеме идентичности в современной архитектуре = National architecture and fractal architecture. The problem of identity in modern architecture / А. А. Локотко ; [пер. на англ. Д. М. Олексенко]. - Минск : Беларуская навука, 2017. - 135 с. : цв. фот.

3. Сардаров, А. С. Обретение рая: сады и парки в белорусской и мировой архитектуре = Attainment of heaven / А. С. Сардаров. - Минск : Беларуская навука, 2020. - 127 с. : фот., ил.

4. Трусаў, А. А. Эвалюцыя будаўнічых матэрыялаў і тэхнікі манументальнага дойлідства Беларусі XI - XVIII тст. : [манаграфія] / А. А. Трусаў. - Мінск : БДУКМ, 2020. - 305 с. : каляр. іл.

5. Трусаў, А. А. Кароткая гісторыя архітэктуры Беларусі / Алег Трусаў. - Мінск : Харвест, 2015. - 463 с.

6. Чантурия, Ю. В. Белорусское градостроительное искусство : средневековое наследие, Ренессанс, барокко, классицизм в системе европейского зодчества / Ю. В. Чантурия. - 2-е изд., доп. - Минск : Белорусская наука, 2020. - 511, [1] с. : ил., табл.

Дадатковая

1. Архітэктура Беларусі: Нарысы эвалюцыі ва ўсходнеславянскім і еўрапейскім кантэксце. У 4 т.

2. Т. 2. XV – XVIII ст./А.І. Лакотка [і інш.] – Мінск: Беларуская навука. – 2006. – 626 с.

3. Т. 3., кн. 1. Другая палова XVIII – першая XIX ст./А.І. Лакотка [і інш.] – Мінск: Беларуская навука. – 2007. – 502 с.

4. Т. 3., кн. 2. Другая палова XIX – XX ст./А.І. Лакотка [і інш.] – Мінск: Беларуская навука. – 2007. – 549 с.

5. Т. 4., кн. 1. Беларускае народнае дойлідства/А.І. Лакотка [і інш.] – Мінск: Беларуская навука. – 2008. – 495 с.

6. Т. 4., кн. 2. Архітэктура XX – пачатку XXI ст./А.І. Лакотка [і інш.] – Мінск: Беларуская навука. – 2009. – 790 с.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

7. Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь/склад. В.Я. Абламейка, І.М. Чарняўскі, Ю.А. Барысюк. – Мінск: БелТА. – 2009. – 684 с.

8. Локотко, А.И. Архитектурное наследие Беларуси: развитие традиций, охраны и реставрации / А.И. Локотко. – Минск: Право и экономика, 2004. – 303 с.

9. Трусаў А.А. Старонкі мураванай кнігі: Манументальная архітэктура эпохі феадалізму і капіталізму. – Мінск: Навука і тэхніка. – 1990. – 191 с.

10. Трусаў А.А. Беларускае кафлярства. – Бел ІПК. – Мінск. – 1993

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ